

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 13ης Δεκεμβρίου 2005*

Στην υπόθεση C-78/03 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, ασκηθείσα στις 19 Φεβρουαρίου 2003,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. Flett και V. Kreuschitz, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι

η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον M. Lumma,

παρεμβαίνουσα πρωτοδίκως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

η **Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV**, με έδρα το Borken (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τον Μ. Rechstein, καθηγητή,

προσφεύγουσα πρωτοδικώς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Ρ. Jann, C. W. A. Timmermans, Α. Rosas, Κ. Schiemann και J. Makarczyk, προέδρους τμήματος, C. Gulmann (εισηγητή), Α. La Pergola, J.-P. Puissochet, Ρ. Kūris, Ε. Juhász, Ε. Levits και Α. Ó Caoimh, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs

γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Φεβρουαρίου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 5ης

Δεκεμβρίου 2002 στην υπόθεση T-114/00, Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. II-5121, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Πρωτοδικείο απέρριψε την ένσταση απαραδέκτου την οποία προέβαλε η Επιτροπή κατά της προσφυγής της Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV (ενώσεως για την προάσπιση του δικαίου και της ιδιοκτησίας, στο εξής: ARE) με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, για την έγκριση των κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο των διατάξεων των άρθρων 87 και 88 (πρώην άρθρων 92 και 93) της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ 2000, C 46, σ. 2, στο εξής: επίδικη απόφαση), που αφορούσε πρόγραμμα αποκτήσεως γαιών στα νέα γερμανικά Länder.

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει τα ακόλουθα:

«Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα Συνθήκη ορίζει άλλως.»

- 3 Το άρθρο 88, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, ΕΚ ορίζει τα εξής:

«Αν η Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα κράτος ή με κρατικούς πόρους δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά κατά το άρθρο 87, [ή] ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει ενός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.»

- 4 Το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ έχει ως εξής:

«Η Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως περί των σχεδίων που αποβλέπουν να θεσπίσουν ή να τροποποιήσουν τις ενισχύσεις, ώστε να δύναται να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν κρίνει ότι σχέδιο ενισχύσεως δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, κατά το άρθρο 87, κινεί αμελλητί τη διαδικασία που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν δύναται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα πριν η Επιτροπή καταλήξει σε τελική απόφαση.»

Το ιστορικό της διαφοράς

- 5 Η ARE είναι ένωση στην οποία μετέχουν ενώσεις προσώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ιδιοκτησίας στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας, εκτοπισθέντες των οποίων οι ιδιοκτησίες απαλλοτριώθηκαν, πρόσωπα τα οποία υπήρξαν θύματα μέτρων δημεύσεως στον βιομηχανικό, βιοτεχνικό και εμπορικό τομέα, καθώς και μικρομεσαίες επιχειρήσεις που είχαν την έδρα τους στην πρώην σοβιετική ζώνη κατοχής ή την πρώην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας.
- 6 Κατόπιν της επανενώσεως της Γερμανίας το 1990, περίπου 1,8 εκατομμύρια εκτάρια γεωργικών και δασικών γαιών μεταβιβάστηκαν από το Δημόσιο της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας στο Δημόσιο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.
- 7 Δυνάμει του νόμου περί αντισταθμίσεων (Ausgleichleistungsgesetz), που αποτελεί το άρθρο 2 του νόμου περί αποζημιώσεων και αντισταθμίσεων (Entschädigungs- und Ausgleichleistungsgesetz, στο εξής: EALG) και ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 1994, γεωργικές γαίες που βρίσκονται στην πρώην Λαϊκή Δημοκρατία

της Γερμανίας και τις οποίες κατείχε ο Treuhandanstalt, οργανισμός δημοσίου δικαίου επιφορτισμένος με την αναδιάρθρωση των παλαιών επιχειρήσεων της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας, μπορούσαν να αγοραστούν από διάφορες κατηγορίες προσώπων σε τιμή κατώτερη του ημίσεος της πραγματικής αγοραίας αξίας τους. Στις κατηγορίες αυτές εμπίπτουν, κατά προτεραιότητα και υπό την προϋπόθεση ότι κατοικούσαν επί τόπου στις 3 Οκτωβρίου 1990 και έχουν συνάψει, την 1η Οκτωβρίου 1996, σύμβαση μακροχρόνιας μισθώσεως αφορώσα γαίες οι οποίες αποτελούσαν άλλοτε ιδιοκτησία του λαού και επρόκειτο να ιδιωτικοποιηθούν από τον Treuhandanstalt, τα πρόσωπα που είχαν ήδη συνάψει μίσθωση αγροτικού κτήματος, οι διάδοχοι των παλαιών γεωργικών συνεταιρισμών, τα πρόσωπα που επανεγκαταστάθηκαν στο εν λόγω έδαφος και των οποίων οι γαίες είχαν απαλλοτριωθεί κατά την περίοδο 1945-1949 ή επί Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας και τα οποία, έκτοτε, ασχολούνται και πάλι με την εκμετάλλευση γαιών, καθώς και οι αγρότες που περιγράφονται ως νεοεγκαθιστάμενοι στο εν λόγω έδαφος και οι οποίοι δεν διέθεταν γαίες εντός των νέων Länder. Δευτερευόντως, στις κατηγορίες αυτές εμπίπτουν οι πρώην ιδιοκτήτες των οποίων οι περιουσίες απαλλοτριώθηκαν πριν από το 1949 και στους οποίους δεν επιστράφηκαν οι περιουσίες τους ούτε οι ίδιοι άρχισαν εκ νέου γεωργική απασχόληση επί τόπου. Οι τελευταίοι μπορούν να αποκτήσουν μόνον τις εκτάσεις που δεν έχουν αγοραστεί από τα πρόσωπα που εμπίπτουν στις κύριες κατηγορίες.

- 8 Ο εν λόγω νόμος προέβλεπε επίσης τη δυνατότητα αγοράς δασικών εκτάσεων με προτιμησιακούς όρους, καθώς και τον νομικό ορισμό των κατηγοριών προσώπων που αφορούσε η ρύθμιση αυτή.
- 9 Κατόπιν καταγγελιών σχετικά με αυτό το πρόγραμμα αποκτήσεως γαιών, τις οποίες υπέβαλαν Γερμανοί υπήκοοι καθώς και υπήκοοι άλλων κρατών μελών, η Επιτροπή κίνησε, στις 18 Μαρτίου 1998, επίσημη διαδικασία εξετάσεως σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ) (ΕΕ 1998, C 215, σ. 7).
- 10 Με την απόφαση 1999/268/ΕΚ, της 20ής Ιανουαρίου 1999, σχετικά με την απόκτηση εκτάσεων σύμφωνα με τον νόμο περί αντιστάθμισης (ΕΕ L 107, σ. 21, στο εξής: απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1999), η οποία εκδόθηκε κατά το πέρας της εν λόγω επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, η Επιτροπή έκρινε ότι το πρόγραμμα αποκτήσεως γαιών ήταν ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά στο μέτρο που οι ενισχύσεις τις οποίες προέβλεπε συνδέονταν με την προϋπόθεση της επί τόπου

εγκαταστάσεως στις 3 Οκτωβρίου 1990 και υπερέβαιναν το ανώτατο όριο εντάσεως της ενισχύσεως για την απόκτηση γεωργικών γαιών, δεδομένου ότι το ανώτατο αυτό όριο είχε καθοριστεί στο 35 % για τις γεωργικές εκτάσεις σε μη μειονεκτικές περιοχές κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) 950/97 του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 1997, για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών διαρθρώσεων (ΕΕ L 142, σ. 1). Όσον αφορά, ειδικότερα, την προϋπόθεση της επί τόπου εγκαταστάσεως στις 3 Οκτωβρίου 1990, την οποία προέβλεπε ο νόμος περί αντισταθμίσεων, η Επιτροπή διαπίστωσε τα ακόλουθα:

«[...] ο νόμος αυτός προσφέρει σε φυσικά και νομικά πρόσωπα στα νέα ομόσπονδα κρατίδια ένα πλεονέκτημα σε σύγκριση με πρόσωπα τα οποία δεν είχαν καταχωρηθεί ως εγκατεστημένα ή ως κάτοικοι της Γερμανίας και, συνεπώς, ενδέχεται να παραβιάζει την απαγόρευση των διακρίσεων σύμφωνα με τα άρθρα [43 ΕΚ] έως [48 ΕΚ].

Μπορεί μεν οι πολίτες της Κοινότητας να ήταν σε θέση να αποδείξουν *de jure* ότι, κατά την ημερομηνία αναφοράς της 3ης Οκτωβρίου 1990, ο (κύριος) τόπος εγκατάστασής τους ήταν η [πρώην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας], ωστόσο, *de facto*, αυτό μπορούσε να αποδειχθεί σχεδόν μόνον από Γερμανούς υπηκόους, ιδιαιτέρως από εκείνους που κατοικούσαν προηγουμένως στα νέα ομόσπονδα κρατίδια.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η προϋπόθεση αυτή απέκλειε πρόσωπα τα οποία δεν πληρούσαν το κριτήριο της (κύριας) εγκατάστασης στην περιοχή της [πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας].

[...]

Το κριτήριο “τόπος εγκατάστασης στις 3 Οκτωβρίου 1990” μπορεί να αιτιολογηθεί μόνον εφόσον είναι απαραίτητο και κατάλληλο για την επίτευξη του στόχου του νομοθέτη.

[...]

Ο στόχος ήταν [...] να ληφθούν υπόψη και όσοι ενδιαφέρονταν να δραστηριοποιηθούν ως επιχειρηματίες, οι οποίοι ή οι οικογένειες των οποίων είχαν ζήσει και εργαστεί για πολλές δεκαετίες στη [Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας].

[...]

Ωστόσο, για την επίτευξη του στόχου αυτού δεν ήταν καθόλου απαραίτητο να ορισθεί η προϋπόθεση της επιτόπου εγκατάστασης στην ημερομηνία αναφοράς της 3ης Οκτωβρίου 1990. Συγκεκριμένα, νεοεγκαθιστάμενοι γεωργοί ή νομικά πρόσωπα, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, του νόμου περί αντιστάθμισης, μπορούσαν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα απόκτησης γαιών, εφόσον την 1η Οκτωβρίου 1996 είχαν μισθώσει για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτάσεις που στο παρελθόν αποτελούσαν κρατική ιδιοκτησία και θα ιδιωτικοποιούντο από την Treuhandanstalt.

Κατά την πορεία της διαδικασίας εξέτασης, ορισμένοι ενδιαφερόμενοι επέστησαν ιδιαίτερος την προσοχή της Επιτροπής στο γεγονός ότι οι μακροπρόθεσμες μισθώσεις είχαν συναφθεί στη συντριπτική τους πλειοψηφία με Ανατολικογερμανούς [...].

Είναι σαφές ότι, στην πράξη, η επίτευξη του στόχου που επεδίωκε ο νομοθέτης δεν θα είχε παρεμποδισθεί εάν δεν επέμενε στον ορισμό της 3ης Οκτωβρίου 1990 ως ημερομηνία[ς] αναφοράς, ακόμη και αν αναγνωριστεί η νομιμότητα του στόχου αυτού (συμμετοχή των Ανατολικογερμανών στο πρόγραμμα απόκτησης γαιών).»

- 11 Με τα άρθρα 2 και 3 της απόφασης της 20ής Ιανουαρίου 1999, η Επιτροπή υποχρέωσε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να ανακτήσει τις ήδη χορηγηθείσες ενισχύσεις που κρίθηκαν ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και να μη χορηγήσει πλέον νέες ενισχύσεις στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού.

- 12 Οι ουσιαστικές διατάξεις της αποφάσεως αυτής έχουν ως εξής:

«Άρθρο 1

Στο πρόγραμμα απόκτησης γαιών δυνάμει του άρθρου 3 του γερμανικού νόμου περί αντιστάθμισης δεν περιλαμβάνονται ενισχύσεις, εφόσον τα σχετικά μέτρα αφορούν αποκλειστικά τη χορήγηση αντισταθμιστικών παροχών για απαλλοτριώσεις ή παρεμβάσεις που είχαν παρόμοιες επιπτώσεις στο πλαίσιο της άσκησης κυριαρχικών δικαιωμάτων και εφόσον τα πλεονεκτήματα που παρέχονται είναι ίσα ή υπολείπονται των ζημιών που επέφεραν οι παρεμβάσεις αυτές.

Άρθρο 2

Οι ενισχύσεις συμβιβάζονται με την κοινή αγορά εφόσον δεν συνοδεύονται από την προϋπόθεση της επιτόπου εγκατάστασης στις 3 Οκτωβρίου 1990 και δεν υπερβαίνουν κατ' ανώτατο όριο το 35 % για γεωργικές εκτάσεις σε μη μειονεκτικές περιοχές, κατά την έννοια των διατάξεων του κανονισμού [...] 950/97.

Οι ενισχύσεις οι οποίες ήσαν συνδυασμένες με την προϋπόθεση της επιτόπου εγκατάστασης στις 3 Οκτωβρίου 1990, καθώς και οι ενισχύσεις το ύψος των οποίων υπερβαίνει το ανώτατο όριο του 35 % για γεωργικές εκτάσεις σε μη μειονεκτικές περιοχές, κατά την έννοια των διατάξεων του κανονισμού [...] 950/97, είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά.

Η Γερμανία οφείλει να καταργήσει τις ενισχύσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 και να πάψει πλέον να τις χορηγεί.

Άρθρο 3

Η Γερμανία αξιολογεί την επιστροφή, εντός δύο μηνών, των ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2. Η επιστροφή των ποσών που έχουν χορηγηθεί γίνεται σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις διατάξεις της γερμανικής νομοθεσίας και συμπεριλαμβάνει τους τόκους από τη στιγμή της χορήγησης των ενισχύσεων, σύμφωνα με το συντελεστή αναφοράς που είχε οριστεί κατά την αξιολόγηση των περιφερειακών ενισχύσεων.

[...]»

- 13 Μετά την έκδοση της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999, ο Γερμανός νομοθέτης συνέταξε σχέδιο συμπληρωματικού νόμου περί αποκαταστάσεως των περιουσιακών δικαιωμάτων (Vermögensrechtsergänzungsgesetz), που καταργούσε και τροποποιούσε ορισμένους κανόνες εφαρμογής που προβλέπονταν στο πρόγραμμα αποκτήσεως γαιών. Από το νομοσχέδιο αυτό προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι η προϋπόθεση της επί τόπου εγκαταστάσεως στις 3 Οκτωβρίου 1990 καταργήθηκε και ότι η ένταση της ενισχύσεως καθορίστηκε στο 35 % (δηλαδή η τιμή αγοράς των εν λόγω γαιών καθορίστηκε στην πραγματική τους αξία μειωμένη κατά 35 %). Η κύρια προϋπόθεση για την απόκτηση γαιών σε μειωμένη τιμή θα ήταν στο εξής η ύπαρξη μακροχρόνιας μισθώσεως.
- 14 Το νέο αυτό νομοσχέδιο κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή και εγκρίθηκε με την επίδικη απόφαση, χωρίς να κινηθεί η διαδικασία την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Στο σημείο 123 της αποφάσεως αυτής, η Επιτροπή διαπιστώνει τα ακόλουθα:

«Λαμβανομένων υπόψη των εγγυήσεων που παρέχουν οι γερμανικές αρχές, η Επιτροπή διαπιστώνει σαφώς την ύπαρξη επαρκών εκτάσεων γαιών ώστε να διορθωθεί οποιαδήποτε δυσμενής διάκριση χωρίς να ακυρωθούν οι συμβάσεις που

έχουν συναφθεί κατ' εφαρμογήν του αρχικού EALG. Επιπλέον, στο μέτρο που η νέα ρύθμιση περιέχει στοιχεία τα οποία, με ισοδύναμα κατά τα λοιπά κριτήρια, ευνοούν τους Ανατολικογερμανούς, το πλεονέκτημα αυτό εντάσσεται στον σκοπό της αναδιάρθρωσής της γεωργίας στα νέα Länder, ενώ εξασφαλίζεται παράλληλα ότι οι ενδιαφερόμενοι, ή οι οικογένειές τους, που έχουν ζήσει και εργαστεί στη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας επί δεκαετίες θα μπορούν να επωφεληθούν και αυτοί από την εν λόγω ρύθμιση. Με την απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1999, η Επιτροπή αναγνώρισε το σύννομο του σκοπού αυτού και δεν το αμφισβήτησε.»

- 15 Με τη διαπίστωση αυτή, η Επιτροπή αγνόησε μια σειρά επικρίσεων τις οποίες είχαν διατυπώσει διάφοροι ενδιαφερόμενοι κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999 και σύμφωνα με τις οποίες το πρόγραμμα αποκτήσεως γαιών εξακολουθεί να συνεπάγεται, έστω και χωρίς την προϋπόθεση της επί τόπου εγκαταστάσεως στις 3 Οκτωβρίου 1990, δυσμενείς διακρίσεις, λόγω της προϋποθέσεως της υπάρξεως μακροχρόνιας μισθώσεως, προϋποθέσεως η οποία έχει ως συνέπεια τη διατήρηση του κριτηρίου της επί τόπου εγκαταστάσεως και καθιστά ανεπαρκή τον αριθμό των διαθέσιμων προς απόκτηση γαιών.
- 16 Κατόπιν της εγκρίσεως του προγράμματος αποκτήσεως γαιών με την επίδικη απόφαση, ο Γερμανός νομοθέτης ψήφισε τον συμπληρωματικό νόμο περί αποκαταστάσεως των περιουσιακών δικαιωμάτων.

Η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 17 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 2 Μαΐου 2000, η ARE άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της επίδικης αποφάσεως.

- 18 Η Επιτροπή, με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 20 Ιουνίου 2000, προέβαλε ένσταση απαραδέκτου αντλούμενη από το ότι, αφενός, η επίδικη απόφαση δεν αφορά άμεσα και ατομικά την ARE και, αφετέρου, ότι η τελευταία ενήργησε κατά κατάχρηση διαδικασίας.
- 19 Με διάταξη της 9ης Νοεμβρίου 2000, ο πρόεδρος του τετάρτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου δέχθηκε την αίτηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας η οποία ζήτησε να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.
- 20 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο απέρριψε την ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή.
- 21 Στη σκέψη 45 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, χωρίς η Επιτροπή να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως την οποία προβλέπει η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου. Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, εξάλλου, ότι πρέπει, συνεπώς, να θεωρηθεί ότι η επίδικη απόφαση αφορά την ARE άμεσα και ατομικά αν, πρώτον, η προσφυγή της σκοπεί στη διαφύλαξη των διαδικαστικών δικαιωμάτων που προβλέπει η εν λόγω παράγραφος 2 και, δεύτερον, αν προκύπτει ότι έχει την ιδιότητα του ενδιαφερομένου κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως.
- 22 Στη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι «η προσφεύγουσα δεν καταγγέλλει ρητώς παράβαση, εκ μέρους της Επιτροπής, της υποχρεώσεώς της να κινήσει τη[ν επίσημη] διαδικασία [εξετάσεως] του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, η οποία να παρεμπόδιζε την προσφεύγουσα να ασκήσει τα διαδικαστικά δικαιώματα που προβλέπει η διάταξη αυτή. Ωστόσο, οι λόγοι ακυρώσεως που προβάλλει προς στήριξη της υπό κρίση προσφυγής, ιδίως δε ο λόγος που αντλείται από την παράβαση της απαγορεύσεως κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας, πρέπει να εκληφθούν υπό την έννοια ότι επιδιώκεται να αναγνωριστεί η

ύπαρξη σοβαρών δυσκολιών όσον αφορά το συμβατό των επιδίκων μέτρων με την κοινή αγορά, δυσκολιών οι οποίες επιβάλλουν στην Επιτροπή υποχρέωση κινήσεως της επίσημης διαδικασίας [εξετάσεως].»

- 23 Το Πρωτοδικείο καταλήγει συναφώς, στη σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι «η προσφυγή πρέπει να εκληφθεί ως προσάπτουσα στην Επιτροπή ότι δεν κίνησε, παρά τις σοβαρές δυσκολίες όσον αφορά την εκτίμηση του συμβατού των επιδίκων ενισχύσεων με την κοινή αγορά, την επίσημη διαδικασία [εξετάσεως], την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, και ως σκοπούσα, τελικώς, στη διαφύλαξη των διαδικαστικών δικαιωμάτων που αναγνωρίζει η εν λόγω παράγραφος».
- 24 Ως προς το κατά πόσον η ARE έχει την ιδιότητα του ενδιαφερομένου κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, το Πρωτοδικείο αναφέρει, στη σκέψη 52 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, «δεδομένου ότι η προσφεύγουσα είναι ένωση, πρέπει, καταρχάς, να εξεταστεί κατά πόσον τα μέλη της έχουν την ιδιότητα των ενδιαφερομένων κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Πράγματι, μια πράξη η οποία θίγει τα γενικά συμφέροντα μιας κατηγορίας πολιτών δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά ατομικά, κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, την ένωση η οποία έχει συσταθεί για να προωθεί τα συλλογικά συμφέροντα της κατηγορίας αυτής, πλην εξαιρετικών περιστάσεων όπως ο ρόλος τον οποίο τυχόν διαδραμάτισε η ένωση αυτή στο πλαίσιο της [επίσημης] διαδικασίας [εξετάσεως] που κατέληξε στην έκδοση της εν λόγω πράξεως (βλ. κατωτέρω σκέψεις 65 επ.), και, συνεπώς, η ένωση αυτή δεν νομιμοποιείται να ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως εν ονόματι των μελών της, όταν αυτά δεν νομιμοποιούνται ατομικώς προς τούτο (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Δεκεμβρίου 1962, 19/62, έως 22/62, Fédération nationale de la boucherie en gros et du commerce en gros des viandes κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 845, και της 2ας Απριλίου 1998, C-321/95 Ρ, Greenpeace Council κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-1651, σκέψεις 14 και 29· διάταξη του Δικαστηρίου της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-409/96 Ρ, Sveriges Betodlares και Henrikson κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-7531, σκέψη 45· απόφαση [του Πρωτοδικείου της 21ης Μαρτίου 2001, T-69/96,] Hamburger Hafen-und Lagerhaus κ.λπ. κατά Επιτροπής, [Συλλογή 2001, σ. II-1037,] σκέψη 49)».
- 25 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, στη σκέψη 63 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ARE «πρέπει να θεωρηθεί ως νομιμοποιούμενη να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή ακυρώσεως εν ονόματι των μελών [της], τα οποία, ως ενδιαφερόμενοι κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, θα μπορούσαν να το πράξουν ατομικώς».

26 Οι σκέψεις 65 έως 70 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως έχουν ως εξής:

«65 Επιπλέον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι μπορεί να θεωρηθεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά κατ' άλλον τρόπο ατομικώς την προσφεύγουσα, καθόσον η τελευταία επικαλείται ίδιο σύμφερον προς άσκηση της προσφυγής, διότι η θέση της ως διαπραγματευτή επηρεάστηκε από την εν λόγω απόφαση (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 67/85, 68/85 και 70/85, Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 219, σκέψεις 19 έως 25, και της 24 Μαρτίου 1993, C-313/90, CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1125, σκέψεις 29 και 30· αποφάσεις του Πρωτοδικείου [της 12ης Δεκεμβρίου 1996, T-380/94,] AUIFFASS και AKT κατά Επιτροπής, [Συλλογή 1996, σ. II-2169,] σκέψη 50, και της 29ης Σεπτεμβρίου 2000, T-55/99, CETM κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3207, σκέψη 23).

66 Πράγματι, η προσφεύγουσα μετέσχε ενεργώς στην επίσημη διαδικασία εξετάσεως που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999 καθώς και στις άτυπες συζητήσεις σχετικά με την εφαρμογή της, και τούτο με τρόπο ενεργό, πολύμορφο και στηριζόμενο σε επιστημονικές πραγματογνωμοσύνες. Η ίδια η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η προσφεύγουσα επηρέασε τη διαδικασία λήψεως της αποφάσεως και υπήρξε ενδιαφέρουσα πηγή πληροφοριών.

67 Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα, ως πρόσωπο το οποίο η απόφαση αφορούσε ατομικώς υπό την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε ανωτέρω στη σκέψη 65, θα μπορούσε να έχει ασκήσει παραδεκτώς προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως με την οποία τερματίστηκε η εν λόγω επίσημη διαδικασία, αν η απόφαση αυτή ήταν δυσμενής για τα συμφέροντα τα οποία η ίδια εκπροσωπούσε.

68 Όπως επιβεβαίωσε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η [επίδικη] απόφαση αφορά “αποκλειστικά και άμεσα την εφαρμογή αποφάσεως της Επιτροπής, η οποία είχε ήδη ληφθεί προηγουμένως”, δηλαδή της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999. Συνεπώς, η [επίδικη] απόφαση συνδέεται άμεσα με την απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1999.

- 69 Επομένως, δεδομένου του συνδέσμου αυτού μεταξύ των δύο αυτών αποφάσεων και του ρόλου του σημαντικού συνομιλητή τον οποίο διαδραμάτισε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας που περατώθηκε με την απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1999, η εξατομίκευση της προσφεύγουσας σε σχέση προς την απόφαση αυτή αναγκαστικά επεκτείνεται και όσον αφορά την προσβαλλόμενη απόφαση, έστω και αν η προσφεύγουσα δεν ενεπλάκη στην εκ μέρους της Επιτροπής εξέταση η οποία οδήγησε στην έκδοση της τελευταίας αυτής απόφασης. Η διαπίστωση αυτή δεν ανατρέπεται από το γεγονός ότι, εν προκειμένω, η απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1999 δεν ήταν, καταρχήν, αντίθετη προς τα συμφέροντα που προάσπιζε η προσφεύγουσα.
- 70 Από όλα τα ανωτέρω προκύπτει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά ατομικώς την προσφεύγουσα υπό την έννοια της νομολογίας που παρατίθεται ανωτέρω στη σκέψη 42.»

Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία και τα αιτήματα των διαδίκων

- 27 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·
 - να αποφανθεί οριστικώς επί της ουσίας και να απορρίψει ως απαράδεκτη την προσφυγή της ARE, εφόσον η επίδικη απόφαση δεν την αφορά ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, ή
 - να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο, όσον αφορά το ζήτημα του παραδεκτού, και

— να καταδικάσει την ARE στα έξοδα αμφοτέρων των διαδικασιών.

28 Η ARE ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως στο σύνολό της και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της ανααιρετικής διαδικασίας.

29 Με υπόμνημα που πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 21 Μαΐου 2003, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πληροφόρησε το Δικαστήριο ότι δεν επιθυμεί να διατυπώσει άλλες παρατηρήσεις πέραν αυτών που περιέχονται στην αίτηση αναιρέσεως της Επιτροπής και ότι παραιτείται από την κατάθεση χωριστού υπομνήματος.

Επί του αιτήματος αναιρέσεως της αναρεσιβαλλομένης αποφάσεως

30 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η Επιτροπή επικαλείται επτά λόγους αναιρέσεως αντλούμενους από νομικά σφάλματα τα οποία διέπραξε το Πρωτοδικείο:

— διαπιστώνοντας ότι, παρά τη γενική ισχύ της, η επίδικη απόφαση αφορά ατομικά την ARE και τη θίγει ή θίγει ορισμένα από τα μέλη της λόγω ορισμένων ιδιαιτέρων ιδιοτήτων τους ή μιας πραγματικής καταστάσεως που τους χαρακτηρίζει σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο·

- στηρίζοντας τις διαπιστώσεις αυτές στο ότι, ως προς την προϋπόθεση να αφορά η απόφαση ατομικά ορισμένο πρόσωπο, το κριτήριο της εξατομικεύσεως που αντλείται από τη σχέση ανταγωνισμού είναι διαφορετικό αναλόγως του αν πρόκειται για αποφάσεις που λαμβάνονται δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ ή δυνάμει της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, οπότε ισχύουν διαφορετικά κριτήρια όσον αφορά το παραδεκτό·

- εφαρμόζοντας, όσον αφορά τη σχέση ανταγωνισμού, ένα κριτήριο σύμφωνα με το οποίο πρέπει να τίγεται η ανταγωνιστική σχέση της ARE και το οποίο είναι διαφορετικό και λιγότερο αυστηρό από εκείνο που έχει καθιερώσει το Δικαστήριο, σύμφωνα με το οποίο πρέπει να υπάρχει αισθητός επηρεασμός της ανταγωνιστικής αυτής θέσεως·

- λαμβάνοντας υπόψη, αυτεπαγγέλτως και χωρίς να ακούσει την Επιτροπή, την παρεμβαίνουσα στην ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκη ή την ARE, ένα λόγο ακυρώσεως ο οποίος δεν περιεχόταν στο δικόγραφο της προσφυγής·

- διαπιστώνοντας ότι η θέση της ARE ως διαπραγματευτή επηρεάστηκε και ότι, συνεπώς, πρέπει να θεωρηθεί ότι η επίδικη απόφαση αφορά την εν λόγω ένωση ατομικά·

- μη εκθέτοντας με επαρκή σαφήνεια την αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, και

- προβαίνοντας στην αντιφατική διαπίστωση ότι, αφενός, στο πλαίσιο των διαδικασιών που προβλέπει η νομοθεσία περί ενισχύσεων, η ARE δεν έτυχε ακροάσεως από την Επιτροπή και, αφετέρου, ότι έτυχε ακροάσεως σε τέτοιο βαθμό ώστε να αποκτήσει το καθεστώς του διαπραγματευτή.

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 31 Προτού εξεταστούν οι λόγοι αναιρέσεως, πρέπει να υπομνησθούν οι κρίσιμοι κανόνες της νομιμοποίησης προς άσκηση προσφυγής κατά αποφάσεως της Επιτροπής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων από πρόσωπα άλλα από το κράτος μέλος που είναι ο αποδέκτης της αποφάσεως αυτής.
- 32 Σύμφωνα με το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο δεν μπορεί να ασκήσει προσφυγή κατά αποφάσεως απευθυνομένης σε άλλο πρόσωπο παρά μόνον αν η εν λόγω απόφαση το αφορά άμεσα και ατομικά.
- 33 Κατά πάγια νομολογία, τα πρόσωπα που δεν είναι αποδέκτες μιας αποφάσεως δεν μπορούν να επικαλεστούν το ότι η εν λόγω απόφαση τα αφορά ατομικά παρά μόνον αν η απόφαση αυτή τα θίγει λόγω ορισμένων ξεχωριστών ιδιοτήτων ή μιας πραγματικής καταστάσεως που τα χαρακτηρίζει σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο και έτσι τα εξατομικεύει κατά τρόπον ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937, 942, της 19ης Μαΐου 1993, C-198/91, Cook κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-2487, σκέψη 20, και της 29ης Απριλίου 2004, C-298/00 P, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-4087, σκέψη 36).
- 34 Προκειμένου για απόφαση της Επιτροπής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων την οποία προβλέπει το άρθρο 88 ΕΚ, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, της προκαταρκτικής φάσεως εξετάσεως των ενισχύσεων που καθιερώνει η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού, και η οποία έχει ως μοναδικό σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να σχηματίσει μια πρώτη γνώμη ως προς το

αν η συγκεκριμένη ενίσχυση συμβιβάζεται εν όλω ή εν μέρει με την κοινή αγορά, και, αφετέρου, της φάσεως εξετάσεως την οποία προβλέπει η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου. Μόνο στο πλαίσιο αυτής της φάσεως, η οποία έχει ως σκοπό να επιτρέψει στην Επιτροπή να διαφωτιστεί πλήρως επί του συνόλου των στοιχείων της υποθέσεως, προβλέπει η Συνθήκη υποχρέωση της Επιτροπής να ζητήσει από τους ενδιαφερομένους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους (προμνησθείσα απόφαση Cook κατά Επιτροπής, σκέψη 22· αποφάσεις της 15ης Ιουνίου 1993, C-225/91, Matra κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3203, σκέψη 16, και της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 38).

35 Όταν η Επιτροπή, χωρίς να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, διαπιστώνει, με απόφαση εκδιδόμενη βάσει της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, ότι μια ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, εκείνοι υπέρ των οποίων έχουν τεθεί οι διαδικαστικές αυτές εγγυήσεις μπορούν να επιτύχουν την τήρησή τους μόνον αν έχουν τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν την απόφαση αυτή της Επιτροπής ενώπιον του κοινοτικού δικαστή (προμνησθείσες αποφάσεις Cook κατά Επιτροπής, σκέψη 23, Matra κατά Επιτροπής, σκέψη 17, και Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 40). Για τους λόγους αυτούς, ο κοινοτικός δικαστής κρίνει παραδεκτή την προσφυγή ακυρώσεως κατά τέτοιας αποφάσεως, ασκηθείσα από ενδιαφερόμενο κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, όταν ο προσφεύγων επιδιώκει, με την άσκηση της προσφυγής του, να διασφαλίσει τα διαδικαστικά δικαιώματα που αντλεί από την τελευταία αυτή διάταξη (προμνησθείσες αποφάσεις Cook κατά Επιτροπής, σκέψεις 23 έως 26, και Matra κατά Επιτροπής, σκέψεις 17 έως 20).

36 Όμως, οι ενδιαφερόμενοι κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, οι οποίοι επομένως μπορούν, σύμφωνα με το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, να ασκήσουν προσφυγή ακυρώσεως, είναι τα πρόσωπα, οι επιχειρήσεις ή οι ενώσεις των οποίων τα συμφέροντα θίγονται, ενδεχομένως, από τη χορήγηση ενισχύσεως, δηλαδή ιδίως οι ανταγωνίστριες των δικαιούχων της ενισχύσεως αυτής επιχειρήσεις και οι επαγγελματικές οργανώσεις (βλ., μεταξύ άλλων, προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 41).

37 Αντιθέτως, αν ο προσφεύγων αμφισβητεί το βάσιμο της ίδιας της αποφάσεως περί εκτιμήσεως της ενισχύσεως, το γεγονός και μόνον ότι μπορεί να θεωρηθεί ως ενδιαφερόμενος κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ δεν αρκεί ώστε να κριθεί παραδεκτή η προσφυγή. Οφείλει, τότε, να αποδείξει ότι έχει ένα ιδιαίτερο καθεστώς κατά την έννοια της προμνησθείσας νομολογίας Plaumann κατά

Επιτροπής. Αυτό συμβαίνει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση που η θέση του προσφεύγοντος στην αγορά επηρεάζεται αισθητά από την ενίσχυση που αποτελεί το αντικείμενο της αμφισβητούμενης αποφάσεως (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986, 169/84, Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 391, σκέψεις 22 έως 25, και προμνησθείσα διάταξη Sveriges Betodlares Centraförening και Henrikson κατά Επιτροπής, σκέψη 45).

38 Βάσει αυτών ακριβώς των νομικών στοιχείων πρέπει να εξεταστούν οι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλει η Επιτροπή.

39 Πρώτοι θα πρέπει να εξεταστούν ο τέταρτος και ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

40 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, θεωρώντας ότι η ARE, με την προσφυγή της, σκοπεύει στη διαφύλαξη των διαδικαστικών δικαιωμάτων που αντλεί από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, προσέθεσε ένα νέο λόγο ακυρώσεως αντλούμενο από την παράβαση ουσιώδους τύπου. Εξάλλου, ουδέποτε παρασχέθηκε στην Επιτροπή η δυνατότητα να ασκήσει συναφώς τα δικαιώματα άμυνάς της.

41 Η ARE απαντά ότι το Πρωτοδικείο, ερμηνεύοντας την προσφυγή της ως βάλλουσα κατά της μη κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, τήρησε την αρχή της οικονομίας της δίκης. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο περιόρισε, προς όφελος της Επιτροπής, το αντικείμενο του αρχικού αιτήματος της ενώσεως αυτής. Η ARE υποστηρίζει επίσης ότι το σύνολο της επιχειρηματολογίας της ως προς την

ουσιαστική έλλειψη νομιμότητας της επίδικης αποφάσεως καταδεικνύει την ύπαρξη «σοβαρών δυσκολιών» προς διαπίστωση του συμβατού της επίδικης ενισχύσεως με την κοινή αγορά. Εν πάση περιπτώσει, ο κοινοτικός δικαστής μπορούσε να εξετάσει αυτεπαγγέλτως το ζήτημα της προσβολής των διαδικαστικών δικαιωμάτων της εν λόγω ενώσεως λόγω μη κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Επομένως, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι δεν της δόθηκε η δυνατότητα να αμυνθεί ως προς τον λόγο ακυρώσεως που αντλείται από τη μη κίνηση επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, δεν είναι λυσιτελής. Τέλος, κατά την ΑΡΕ, η Επιτροπή αμφισβήτησε ευρέως τη θέση των μελών της ΑΡΕ ως ανταγωνιστών των ωφελουμένων από την ενίσχυση και, συνεπώς, την ιδιότητά τους ως ενδιαφερομένων σε επίσημη διαδικασία εξετάσεως, καθόσον η ιδιότητα αυτή είναι καθοριστικής σημασίας για την εκτίμηση της προϋποθέσεως να τους θίγει η απόφαση ατομικά.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 42 Από τις σκέψεις 3, 6, 8, 9, 66 και 68 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι:
- με την απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1999, η οποία αποτελούσε συνέχεια της διαδικασίας εξετάσεως κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, η Επιτροπή έκρινε ότι το πρόγραμμα αποκτήσεως γαιών που προέβλεπε ο EALG ήταν ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά, στο μέτρο που οι ενισχύσεις τις οποίες χορηγεί συνδέονται με την προϋπόθεση της επί τόπου εγκαταστάσεως στις 3 Οκτωβρίου 1990 και υπερβαίνουν το ανώτατο όριο εντάσεως της ενισχύσεως για την απόκτηση γεωργικών γαιών, δεδομένου ότι το ανώτατο όριο έχει καθοριστεί στο 35 % για τις γεωργικές εκτάσεις σε μη μειονεκτικές περιοχές κατά την έννοια του κανονισμού 950/97. Όσον αφορά, ειδικότερα, την προϋπόθεση της επί τόπου εγκαταστάσεως στις 3 Οκτωβρίου 1990, την οποία προβλέπει ο νόμος περί αντισταθμίσεων, η Επιτροπή διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:
 - ο νόμος ευνοεί τα φυσικά και νομικά πρόσωπα των νέων Länder σε σχέση προς εκείνα που δεν έχουν την έδρα ή την κατοικία τους στη Γερμανία και, συνεπώς, μπορεί να συνιστά παράβαση της απαγορεύσεως των διακρίσεων, την οποία καθιερώνουν τα άρθρα 43 ΕΚ έως 48 ΕΚ·

- είναι μεν αληθές ότι, *de jure*, όλοι οι υπήκοοι των κρατών μελών της Κοινότητας είχαν τη δυνατότητα να αποδείξουν ότι η κύρια κατοικία τους βρισκόταν στο έδαφος της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας στις 3 Οκτωβρίου 1990, ωστόσο, *de facto*, την προϋπόθεση αυτή πληρούσαν, σχεδόν αποκλειστικά, μόνο Γερμανοί υπήκοοι, ιδίως όσοι κατοικούσαν προηγουμένως στο έδαφος αυτό

- η επίτευξη του στόχου που επεδίωκε ο νομοθέτης, δηλαδή η συμμετοχή των Ανατολικογερμανών στο πρόγραμμα απόκτησης γαιών, ακόμη και αν αναγνωριστεί η νομιμότητα του στόχου αυτού, δεν θα είχε ουσιαστικά παρεμποδισθεί εάν δεν είχε οριστεί ως ημερομηνία αναφοράς η 3η Οκτωβρίου 1990

- μετά την απόφαση αυτή της 20ής Ιανουαρίου 1999, ο Γερμανός νομοθέτης συνέταξε σχέδιο συμπληρωματικού νόμου περί αποκαταστάσεως των περιουσιακών δικαιωμάτων, από το οποίο προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι η προϋπόθεση της επί τόπου εγκαταστάσεως στις 3 Οκτωβρίου 1990 καταργήθηκε και ότι η ένταση της ενισχύσεως καθορίστηκε στο 35 % (δηλαδή η τιμή αγοράς των εν λόγω γαιών καθορίστηκε στην πραγματική τους αξία μειωμένη κατά 35 %). Η κύρια προϋπόθεση για την απόκτηση γαιών σε μειωμένη τιμή θα ήταν στο εξής η ύπαρξη μακροχρόνιας μισθώσεως, προϋπόθεση η οποία περιλαμβανόταν ήδη μεταξύ των προϋποθέσεων του EALG

- το νέο αυτό νομοσχέδιο κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή και εγκρίθηκε από αυτή με την επίδικη απόφαση, χωρίς να κινηθεί η επίσημη διαδικασία εξετάσεως την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ

- η ARE μετέσχε ενεργώς στην επίσημη διαδικασία εξετάσεως που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999 καθώς και στις άτυπες συζητήσεις σχετικά με την εφαρμογή της, και τούτο με τρόπο

ενεργό, πολύμορφο και στηριζόμενο σε επιστημονικές πραγματογνωμοσύνες. Η ίδια η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η ARE επηρέασε τη διαδικασία λήψεως της αποφάσεως και υπήρξε ενδιαφέρουσα πηγή πληροφοριών

— η επίδικη απόφαση αφορά την εφαρμογή της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999.

- 43 Συνεπώς, δεν αμφισβητείται ότι η ARE μπορούσε να υποβάλει και όντως υπέβαλε παρατηρήσεις στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999, καθώς και ότι η ένωση αυτή είχε το δικαίωμα να υποστηρίξει, στο πλαίσιο αυτό, ότι το καθεστώς ενισχύσεων που θεσπίζει ο EALG ήταν ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά, ιδίως διότι η χορήγηση των ενισχύσεων εξαρτήθηκε από προϋποθέσεις που θα μπορούσαν να συνεπάγονται παράβαση της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας. Δεν αμφισβητείται, επίσης, ότι, με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή έκρινε ότι το πρόγραμμα αποκτήσεως γαιών το οποίο προέβλεπε ο EALG ήταν ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά, ιδίως στον βαθμό που οι ενισχύσεις τις οποίες χορηγούσε συνδέονταν με την προϋπόθεση της επί τόπου εγκαταστάσεως στις 3 Οκτωβρίου 1990, καθόσον η προϋπόθεση αυτή μπορούσε να συνεπάγεται παράβαση της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, και ότι, μετά την έκδοση της αποφάσεως αυτής, το νομοσχέδιο του Γερμανού νομοθέτη το οποίο καταργούσε, μεταξύ άλλων, την προϋπόθεση της επί τόπου εγκαταστάσεως στις 3 Οκτωβρίου 1990 εγκρίθηκε με την επίδικη απόφαση, η οποία αφορά την εφαρμογή της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999.

- 44 Υπό τις συνθήκες αυτές, στερούνται οιασδήποτε αντικειμενικού ερείσματος οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου, οι οποίες περιέχονται στις σκέψεις 47 και 49 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και σύμφωνα με τις οποίες, έστω και αν δεν προβάλλεται ρητώς λόγος ακυρώσεως αντλούμενος από την εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση της υποχρεώσεως κινήσεως της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, η προσφυγή πρέπει, λαμβανομένων υπόψη των προβαλλομένων

λόγων ακυρώσεως, να εκληφθεί ως προσάπτουσα στην Επιτροπή ότι δεν κίνησε, παρά τις σοβαρές δυσκολίες όσον αφορά την εκτίμηση του συμβατού των επιδίκων ενισχύσεων με την κοινή αγορά, την επίσημη διαδικασία εξετάσεως την οποία προβλέπει η εν λόγω διάταξη και ως σκοπούσα, τελικώς, στη διαφύλαξη των διαδικαστικών δικαιωμάτων που απονέμει η εν λόγω διάταξη.

45 Πράγματι, μια τέτοια επανερμηνεία της προσφυγής, η οποία καταλήγει στον αναχαρακτηρισμό του αντικειμένου της, δεν είναι δυνατή βάσει αποκλειστικώς και μόνο διαπιστώσεως όπως αυτή που περιέχεται στη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και σύμφωνα με την οποία οι λόγοι ακυρώσεως που προβάλλονται προς στήριξη της προσφυγής, ιδίως δε ο αντλούμενος από την παράβαση της απαγορεύσεως κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας, σκοπούσαν στην πραγματικότητα στην αναγνώριση της υπάρξεως σοβαρών δυσκολιών όσον αφορά την εκτίμηση του συμβατού των εν λόγω ενισχύσεων με την κοινή αγορά, δυσκολιών οι οποίες καθιστούσαν υποχρεωτική για την Επιτροπή την κίνηση της επίσημης διαδικασίας.

46 Κατά τα λοιπά, το Πρωτοδικείο ουδόλως αιτιολογεί την εκ μέρους του ερμηνεία των λόγων ακυρώσεως που προβάλλει η ARE, η οποία το οδήγησε να προσδιορίσει το αντικείμενο της προσφυγής κατά τον τρόπο που το έπραξε.

47 Όμως, η ανάπτυξη αιτιολογίας ως προς το έρεισμα μιας τέτοιας ερμηνείας αυτών των λόγων ακυρώσεως παρίστατο αναγκαία καθόσον, όπως παρατηρεί το Πρωτοδικείο στη σκέψη 39 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η ARE υποστήριζε, με την προσφυγή της, ότι είχε ίδιο συμφέρον στην ακύρωση της επίδικης αποφάσεως, διότι, σε περίπτωση αυστηρής ερμηνείας της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, θα θεωρούνταν επιβεβλημένη η αναδιανομή των γαιών και τα μέλη της ενώσεως αυτής θα είχαν περισσότερες πιθανότητες να περιληφθούν στην αναδιανομή αυτή, αφήνοντας να εννοηθεί έτσι ότι ο λόγος ακυρώσεως που αντλείτο από την παράβαση της απαγορεύσεως κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας αφορούσε την ουσία της επίδικης αποφάσεως και όχι το γεγονός ότι δεν κινήθηκε η επίσημη διαδικασία εξετάσεως την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

- 48 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, πρέπει επίσης να αναγνωρισθεί ότι, εν προκειμένω, δεν παρασχέθηκε στην Επιτροπή η δυνατότητα να απαντήσει στον λόγο ακυρώσεως που αντλείτο από την προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων της ARE.
- 49 Επομένως, κακώς το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι η ARE προέβαλε σιωπηρώς λόγο ακυρώσεως αντλούμενο από την εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση της υποχρέωσης κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ.
- 50 Κατά συνέπεια, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως τον οποίο προβάλλει η Επιτροπή πρέπει να γίνει δεκτός.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 51 Όσον αφορά τις σκέψεις 65 έως 69 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με τις οποίες το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η επίδικη απόφαση αφορά ατομικά την ARE διότι επηρέασε τη θέση της ως διαπραγματευτή, η Επιτροπή υποστηρίζει, καταρχάς, ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πρόδηλη πραγματική πλάνη, καθόσον η ένωση αυτή ουδέποτε προέβαλε το επιχείρημα αυτό, καθώς και σε νομική πλάνη, καθόσον το Πρωτοδικείο δεν έχει την εξουσία να αποδίδει στον προσφεύγοντα νομικά επιχειρήματα τα οποία ο ίδιος δεν έχει προβάλλει. Περαιτέρω, η Επιτροπή αμφισβητεί τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σύμφωνα με τις οποίες η συμμετοχή

της ARE στη διοικητική διαδικασία που κατέληξε στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως της προσέδωσε την ιδιότητα διαπραγματευτή έχοντας ίδιο έννομο συμφέρον. Τέλος, θεωρώντας ότι η απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1999 δεν ήταν αντίθετη προς τα συμφέροντα της ARE, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πραγματική και νομική πλάνη.

- 52 Η ARE παρατηρεί ότι, στην προσφυγή που κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου, ανέφερε ότι έχει πρωτογενές δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής, και όχι δευτερογενές αντλούμενο από το δικαίωμα των μελών της, λόγω του ότι, ως επαγγελματική οργάνωση, θα είχε αυτοτελώς την ιδιότητα του ενδιαφερομένου στην επίσημη διαδικασία εξετάσεως την οποία δεν κίνησε η Επιτροπή. Η ένωση αυτή υποστηρίζει επίσης ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε τη νομολογιακή έννοια του ενδιαφερομένου με εύλογο τρόπο, θεωρώντας την ενεργό συμμετοχή της στην επίσημη διαδικασία εξετάσεως που προηγήθηκε της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999 ως περίπτωση εφαρμογής της έννοιας αυτής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 53 Στη σκέψη 40 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αναφέρεται ότι η ARE «προσθέτει ότι, ακόμα και αν το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η ίδια δεν αποτελεί ένωση επιχειρήσεων ή επιχειρηματιών, θα πρέπει να θεωρήσει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση την αφορά ατομικά, λόγω της θέσεώς της ως διαπραγματευτή με την Επιτροπή και της συμμετοχής της στη διαδικασία».
- 54 Όμως, κατά την Επιτροπή, η ARE ουδέποτε επικαλέστηκε την ιδιότητα του διαπραγματευτή με σκοπό να κριθεί παραδεκτή η προσφυγή της κατά της επίδικης αποφάσεως. Άλλωστε, αυτό το σημείο της επιχειρηματολογίας της Επιτροπής δεν αμφισβητείται ρητώς από την εν λόγω ένωση.

- 55 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να παρατηρηθεί ότι τα στοιχεία που εντόπισε το Πρωτοδικείο ως δυνάμενα να το οδηγήσουν να θεωρήσει ότι η επίδικη απόφαση αφορά την ARE ατομικά, καθόσον θίγουν τη θέση της ως διαπραγματευτή, δεν αρκούν προς απόδειξη αυτής της ιδιότητας.
- 56 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το γεγονός ότι η ARE μετέσχε ενεργώς στην επίσημη διαδικασία εξετάσεως που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999 καθώς και στις άτυπες συζητήσεις σχετικά με την εφαρμογή της, και τούτο με τρόπο ενεργό, πολύμορφο και στηριζόμενο σε επιστημονικές πραγματογνωμοσύνες, καθώς και ότι διαδραμάτισε ρόλο σημαντικού συνομιλητή κατά την εν λόγω διαδικασία, το ότι η επίδικη απόφαση συνδέεται άμεσα με την απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1999 και ότι η ίδια η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η ένωση αυτή επηρέασε τη διαδικασία λήψεως της αποφάσεως και υπήρξε ενδιαφέρουσα πηγή πληροφοριών δεν μπορεί να οδηγήσει στο να θεωρηθεί η εν λόγω ένωση διαπραγματευτής όπως ο μεν Landbouwschap στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προμνησθείσα απόφαση Van der Kooy κατά Επιτροπής, η δε Comité international de la rayonne et des fibres synthétiques (CIRFS) στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προμνησθείσα απόφαση CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής.
- 57 Πράγματι, ο Landbouwschap είχε διαπραγματευθεί με την NV Nederlandse Gasunie de Groningen (Κάτω Χώρες), προασπίζοντας τα συμφέροντα των καλλιεργητών δενδροκηπευτικών, τις τιμές του φυσικού αερίου και είχε συνυπογράψει τη συμφωνία με την οποία καθορίστηκαν οι τιμές αυτές, οι οποίες θεωρήθηκαν, με την τότε επίδικη απόφαση της Επιτροπής, ως ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, απόφαση η οποία αποτέλεσε το αντικείμενο προσφυγής ασκηθείσας από τον Landbouwschap. Η CIRFS, η οποία αποτελούσε ένωση των κυριότερων παραγωγών συνθετικών νημάτων διεθνώς, είχε υπάρξει συνομιλητής της Επιτροπής και είχε διαπραγματευθεί με αυτή την καθιέρωση της ρυθμίσεως όσον αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα των συνθετικών νημάτων, κατ' εφαρμογήν της οποίας η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση με την οποία έκρινε ότι ορισμένη ενίσχυση χορηγηθείσα από κράτος μέλος σε μια συγκεκριμένη επιχείρηση δεν χρειαζόταν να αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης κοινοποίησης, απόφαση την οποία προσέβαλε η CIRFS.

- 58 Όμως, ο ρόλος της ARE κατά την επίσημη διαδικασία εξετάσεως που κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1999, ο οποίος δεν υπερβαίνει την άσκηση των διαδικαστικών δικαιωμάτων που αναγνωρίζει στους ενδιαφερομένους το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς τον ρόλο του Landbouwschap ή της CIRFS στις υποθέσεις που μνημονεύονται στη σκέψη 56 της παρούσας αποφάσεως, ο οποίος αρκεί ώστε μια ένωση να μπορεί, υπό την ιδιότητά της αυτή, να προσβάλει παραδεκτώς απόφαση την οποία εξέδωσε η Επιτροπή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 88, παράγραφοι 2 και 3, ΕΚ και η οποία απευθύνεται σε πρόσωπο άλλο από την ένωση αυτή.
- 59 Βάσει των προεκτεθέντων, πρέπει να αναγνωριστεί ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη κρίνοντας ότι η επίδικη απόφαση αφορά την ARE ατομικά στο μέτρο που η τελευταία επικαλείται ίδιο έννομο συμφέρον καθόσον η απόφαση αυτή έθιξε τη θέση της ως διαπραγματευτή.
- 60 Συνεπώς, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτός.
- 61 Δεδομένου ότι, εφόσον έγιναν δεκτοί ο τέταρτος και ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως, η προϋπόθεση του παραδεκτού της προσφυγής της ARE κατά της επίδικης αποφάσεως, η οποία συνίσταται στο να αφορά η εν λόγω απόφαση την ένωση αυτή ατομικά, δεν πληρούται ή, τουλάχιστον, δεν αποδείχθηκε ότι πληρούται, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί.
- 62 Επομένως, παρέλκει η εξέταση των πέντε άλλων λόγων αναιρέσεως.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής

- 63 Σύμφωνα με το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, σε περίπτωση αναιρέσεως της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον αυτή είναι ώριμη προς εκδίκαση.
- 64 Αυτό συμβαίνει εν προκειμένω.
- 65 Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι η ARE δεν ζήτησε ρητώς την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως λόγω παραβάσεως, εκ μέρους της Επιτροπής, της υποχρεώσεως κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως στην οποία αναφέρεται το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ ή λόγω μη τηρήσεως των διαδικαστικών εγγυήσεων τις οποίες προβλέπει η διάταξη αυτή. Δεν αμφισβητείται επίσης ότι η ένωση αυτή ουδόλως έθιξε, στο πλαίσιο των διαφόρων φάσεων της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας, το ζήτημα της κινήσεως μιας τέτοιας διαδικασίας ούτε επικαλέστηκε τη σχετική με το ζήτημα αυτό νομολογία.
- 66 Επιπλέον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η ARE αναγνωρίζει, με το υπόμνημα αντικρούσεως που υπέβαλε στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, ότι το Πρωτοδικείο περιόρισε το αντικείμενο του αρχικού αιτήματός της προκειμένου να θεραπεύσει ένα νομικό σφάλμα της όσον αφορά τον ορθό χαρακτηρισμό της επίδικης αποφάσεως από πλευράς διαδικασίας. Πράγματι, η ένωση αυτή προσέβαλε, σε μια πρώτη φάση, την απόφαση αυτή θεωρώντας την ως απόφαση περί θετικής περατώσεως της προηγηθείσας επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, με την οποία εγκρίνεται οριστικά το τροποποιηθέν καθεστώς ενισχύσεων. Η ARE παραδέχεται ότι ορθώς το Πρωτοδικείο εξέλαβε την επίδικη απόφαση ως περατώνουσα την προκαταρκτική εξέταση της διαδικασίας ελέγχου των ενισχύσεων την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ. Συνεπώς, το ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε το αίτημά της ως βάλλον κατά της μη κινήσεως επίσημης διαδικασίας εξετάσεως ήταν σύμφωνο προς την αρχή της οικονομίας της δίκης.

- 67 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με την προσφυγή που άσκησε ενώπιον του Πρωτοδικείου με αίτημα την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως, η ARE δεν είχε την πρόθεση να αμφισβητήσει τη μη κίνηση της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ και να διασφαλίσει έτσι τα εκ της διατάξεως αυτής διαδικαστικά δικαιώματά της.
- 68 Στην πραγματικότητα, η ARE, με την προσφυγή της, επιδίωξε την επί της ουσίας ακύρωση της επίδικης αποφάσεως.
- 69 Επομένως, το γεγονός και μόνον ότι η ARE μπορεί να θεωρηθεί ενδιαφερόμενος κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ δεν αρκεί για να κριθεί παραδεκτή η προσφυγή. Η ARE χρειάζεται να αποδείξει ότι έχει μια ξεχωριστή ιδιότητα κατά την έννοια της προμνησθείσας νομολογίας Plaumann κατά Επιτροπής.
- 70 Εν προκειμένω, η ARE, η οποία είναι ένωση συσταθείσα για την προώθηση των συλλογικών συμφερόντων μιας κατηγορίας διοικουμένων, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ατομικά θιγόμενη κατά την έννοια της προμνησθείσας νομολογίας Plaumann κατά Επιτροπής παρά μόνο στο μέτρο που η θέση των μελών της στην αγορά επηρεάζεται ουσιωδώς από το καθεστώς ενισχύσεων που αποτελεί το αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, προμνησθείσα απόφαση Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 22 έως 25, και προμνησθείσα διάταξη Sveriges Betodlares Centralförening και Henrikson κατά Επιτροπής, σκέψη 45).
- 71 Όμως, αυτό δεν συμβαίνει στην υπό κρίση περίπτωση.

- 72 Πράγματι, ακόμα και αν υποθεθεί ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 54 και 60 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ορισμένα από τα μέλη της ARE είναι επιχειρηματίες οι οποίοι μπορούν να θεωρηθούν ως άμεσοι ανταγωνιστές των ωφελουμένων από τις ενισχύσεις που καθιερώνει ο νόμος περί αντισταθμίσεων και ότι, ως εκ τούτου, η ανταγωνιστική θέση τους θίγεται αναγκαστικά από την επίδικη απόφαση, δεν έπεται ότι η θέση τους στην αγορά επηρεάζεται ουσιωδώς από τη χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων, εφόσον γίνεται δεκτό, όπως προκύπτει από τη σκέψη 55 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ως ανταγωνιστές των ωφελουμένων από το πρόγραμμα αποκτήσεως γαιών μπορούν να θεωρηθούν όλοι οι γεωργοί της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.
- 73 Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η επίδικη απόφαση αφορά την ARE ατομικά.
- 74 Επομένως, η ένσταση απαραδέκτου την οποία προέβαλε η Επιτροπή ενώπιον του Πρωτοδικείου κατά της προσφυγής της ARE πρέπει να γίνει δεκτή και, κατά συνέπεια, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 75 Σύμφωνα με το άρθρο 122, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, ή όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι βάσιμη και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, το Δικαστήριο αποφαινεται επί των δικαστικών εξόδων. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού, το οποίο εφαρμόζεται επί της διαδικασίας αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 118, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η ARE στα δικαστικά έξοδα και αυτή ηττήθηκε, η ARE πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα αμφοτέρων των βαθμών.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

- 1) **Αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 5ης Δεκεμβρίου 2002 στην υπόθεση T-114/00, Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum κατά Επιτροπής.**

- 2) **Απορρίπτει ως απαράδεκτη την προσφυγή την οποία άσκησε η Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, περί εγκρίσεως των κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο των διατάξεων των άρθρων 87 και 88 (πρώην άρθρων 92 και 93) της Συνθήκης ΕΚ.**

- 3) **Καταδικάζει την Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV στα δικαστικά έξοδα αμφοτέρων των βαθμών.**

(υπογραφές)